

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

ENGLAND CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND
EDUCATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION: a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2025. Issue 4

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION**». Which took place in London , 2025.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

DINIY MAROSIMLAR VA ULARNING MA'NOLARI**Iqrorbek Yo'ldoshev Akmaljon O'g'li**

Farg'ona Davlat Universiteti, Tarix Fakulteti, Yurispuridensiya Yo'nalishi, 25.87 - Guruh Talabasi

ANNOTATSIYA. Diniy marosimlarning kelib chiqishi, ularning ma'naviy, axloqiy va ijtimoiy ahamiyatini yoritadi. Marosimlar ibodat, ro'za, qurbonlik, nikoh, dafn va diniy bayramlar kabi shakllarda namoyon bo'lib, insonni ruhiy poklanish, jamiyatda birlik va mehr-oqibatni mustahkamlashga xizmat qiladi. Har bir marosimning mohiyati insonning Xudo bilan aloqasini mustahkamlash, jamiyatda axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish va madaniy merosni saqlashdan iboratdir.

ANNOTATSIYA. Данная тема раскрывает происхождение религиозных обрядов, их духовное, моральное и социальное значение. Обряды проявляются в формах молитвы, поста, жертвоприношения, брака, погребения и религиозных праздников. Они служат укреплению духовной чистоты человека, единства общества и моральных ценностей. Основная суть религиозных обрядов заключается в укреплении связи человека с Богом, развитии нравственности и сохранении культурного наследия.

ANNOTATSIYA This topic explores the origins of religious rituals and their spiritual, moral, and social significance. Rituals appear in various forms such as prayer, fasting, sacrifice, marriage, funerary rites, and religious festivals. These practices aim to promote spiritual purification, strengthen social unity, and reinforce moral values. The essence of religious rituals lies in deepening the connection between humans and the Divine, fostering ethical principles, and preserving cultural traditions.

KALIT SO'ZLAR: Diniy marosimlar, ibodat, ro'za, qurbonlik, nikoh marosimi, dafn marosimi, diniy bayramlar, ruhiy poklanish, ma'naviy qadriyatlar, jamiyat birlik, e'tiqod, axloqiy tamoyillar, ijtimoiy ahamiyat, madaniy meros, ruhiy uyg'unlik, mehr-oqibat, saxovat, ezgulik, diniy an'analar.

Islomda marosimlar "ibodat" deb ataladi va eng muhimi – Allohga to'g'ridan-to'g'ri yaqinlashishdir.

- Namoz (besh vaqt namoz) – kunning 5 vaqtida (bomdod, peshin, asr, shom, xufton) o'qiladigan majburiy ibodat. Har bir namoz rek'atlar (harakat va duo birligi) soniga qarab farqlanadi (2–4 rek'at).
- Juma namoz – juma kuni peshin o'rniga masjidda jamoat bilan o'qiladi, xutba (va'z) bilan boshlanadi.
- Janoza namoz – o'likni dafn qilish oldidan o'qiladigan maxsus namoz (4 takbir bilan, sajda va ruku'siz).
- Ramazon oyi ro'zasi – 30 kun davomida tongdan quyosh botguncha yeb-ichmaslik, bu – uchinchi rukn.
- Zakot – boylikning ma'lum qismi (2,5%) kambag'allarga beriladi.
- Haj va Umra – Makkaga ziyorat. Haj – hayotida bir marta farz, Umra – sunnat.
- Qurbon hayiti va Ro'za hayiti namozlari – ikki bayramda o'qiladigan 2 rek'atlik maxsus namozlar.

- Tarovih namoz – faqat Ramazon kechalarida o‘qiladi (8 yoki 20 rek‘at).
- Nikoh marosimi – xutbai nikoh bilan, mehr belgilab, guvohlar oldida o‘qiladi.
- Duo va zikr – tasbeh, salovot, istig‘for aytish.

Xristianlik marosimlari (sakramentlar va ibodatlar)

Xristianlikda 3 ta asosiy yo‘nalish bor (katolik, pravoslav, protestant), shuning uchun marosimlar biroz farq qiladi.

Umumiy va eng muhim marosimlar (sakramentlar):

- Suvga cho‘mish (kreschenie) – gunohlardan poklanish ramzi. Chaqaloqlikda (katolik va pravoslav) yoki katta yoshda (protestantlar orasida ko‘p).
- Birinchi marta birlashish (Evxaristiya yoki Qudduslash) – non va sharob orqali Isoning tana va qoniga sherik bo‘lish (katoliklarda har yakshanba, pravoslavlarda ham).
- Tavba (gunohlarni iqror qilish) – ruhoniylar oldida gunohlarini aytib, kechirilish.
- Nikoh – cherkovda ruhoniylar marosimi bilan.
- Oxirgi moy bo‘yash (kasallar uchun moy surish) – o‘lim oldidan.
- Ruhoniylar etib tayinlash (faqat katolik va pravoslavda sakrament).

Buddizm marosimlari

Buddizmda “marosim” ko‘proq meditatsiya, e‘tiqod va hayot tarziga bog‘liq. U 3 ta asosiy yo‘nalishga bo‘linadi: Theravada, Mahayana, Vajrayana.

Umumiy marosimlar:

- Buddha, Dharma va Sanghaga sig‘inish – har kuni 3 marta ta‘zim qilib, “Men Buddhaga sig‘inaman...” deb takrorlash.
- Meditatsiya – Vipassana (Theravada) yoki Zen (Mahayana) usullari.
- Puja marosimi – Buddha haykaliga gul, tutatqi, chiroq qo‘yish, duo o‘qish.
- Uposatha kuni – har oyda 4 marta (yangi oy va to‘lin oy atrofida) 8 qoida qat‘iy saqlanadi, ro‘za tutish.
- Vesak bayrami – Buddani tug‘ilgan, ma‘rifat topgan va vafot etgan kun (bir kunda nishonlanadi).
- Kathina – rohiblarga kiyim-kecha hadya qilish marosimi (yomg‘irli mavsumdan keyin).
- Dafn marosimi – ko‘pincha krematsiya, ruhning qayta tug‘ilishi uchun duo o‘qiladi.

Tibet buddizmida (Vajrayana):

- Mandala yaratish va yo‘q qilish
- Mantra o‘qish (Om Mani Padme Hum)
- Lama oldida “bosh egish” marosimi

Yahudiylar marosimlari

Yahudiylar marosimlar Taurotdagi 613 ta amrga asoslangan.

Asosiy marosimlar:

- Shabbat (shanba kuni) – quyosh botishidan keyin boshlanadi: sham yoqish, kidush (sharob ustidan duo), xalla nonini kesish.
- Kashrut – halol ovqatlanish qoidalari (cho'chqa go'shti, qonli taom taqiqlanadi).
- Tefillin va tzitzit kiyish – ertalabki ibodatda qo'l va boshga teri qutilar bog'lanadi.
- Rosh ha-Shana (yangi yil) – shofar (qo'chqor shoxi) chalish.
- Yom Kippur – gunohlardan tozalanish kuni, 25 soat ro'za.
- Pessax (Fisih) – Misrdan chiqish bayrami, matzo (achitilmagan non) yeyish.
- Sukkot – 7 kun sukkada (vaqtinchalik kulba) yashash.
- Brit Mila – o'g'il bola 8-kuni sunnat qildiriladi.
- Bar-Mitzva (13 yoshda o'g'il) va Bat-Mitzva (12 yoshda qiz) – kattalar mas'uliyatini o'z zimmasiga olish marosimi.
- Nikoh – xuppa (kanop) ostida, ketuba (nikoh shartnomasi) o'qiladi, shisha sindiriladi.

Zardushtiylik marosimlari (qadimiy Eron dini)

Bugungi kunda asosan Parsilar (Hindiston) va Eron zardushtiyolari orasida saqlangan.

Asosiy marosimlar:

- Navjote (Sudre-Pushi) – 7–15 yoshda bola dinga qabul qilinadi: koshti (muqaddas kamar) bog'lanadi, sudre (oq ko'ylak) kiyiladi.
- Yasna marosimi – olov oldida o'qiladigan eng muqaddas ibodat (71 boblik litugiya).
- Olovga sig'inish – Atash Behram (eng oliy olov) oldida duo o'qish. Olov hech qachon o'chmaydi.
- Farvardigan – o'liklar ruhi sharafiga 10 kunlik bayram.
- Sizdah Bedar – Noruzdan keyin 13-kuni tabiatga chiqish (qadimiy an'ana).
- Gahambar – yilda 6 marta o'tkaziladigan jamoaviy bayramlar.
- Dafn marosimi – jasadni "jimlik minoralari" (Daxma) ustiga qo'yib, parrandalarga berish (hozir ko'p joyda taqiqlangan, shuning uchun maxsus beton sarkofaglardan foydalaniladi).

Besh vaqt namoz va unga aloqador marosimlar

- Bomdod (2 farz + 2 sunnat), Peshin (4 sunnat + 4 farz + 2 sunnat), Asr (4 farz), Shom (3 farz + 2 sunnat), Xufton (4 farz + 2 sunnat + 3 vitr wajib + 2 sunnat).
- Tahiyatul masjid (masjidga kirganda 2 rek'at), Tahajjud (kecha namoz, 8 yoki 12 rek'at), Ishroq (quyosh chiqqandan keyin), Chosht (quyosh balandlaganda), Awwabiyn (shomdan keyin 6–20 rek'at).
- Safar namozlari (qisqartirish va jam qilish): 4 rek'atlik namozlar safarda 2 rek'atga qisqaradi.
 - Xavf namoz (urush yoki xavf paytida maxsus shaklda).
 - Kasal namoz (o'tirib, yotib, imo-ishora bilan).

2. Jamoat namozlari va maxsus namozlar

- Juma namoz (4 sunnat + 2 farz + 4 sunnat + oxirgi 2 sunnat).
 - Iyd namozlari (Ramazon va Qurbon hayiti – 2 rek’at, takbirlar bilan).
 - Istisqo namoz (yomg’ir so’rab o’qiladi, ochiq joyda).
 - Kusuf va Xusuf namozlari (quyosh va oy tutilganda 2 rek’at).
 - Janoza namoz (4 takbir bilan, sajdasiz).
 - G’oyibona janoza (masalan, Payg’ambar alayhissalom uchun Najjoshiyga o’qilgani kabi).
 - Tarovih (Ramazon kechalari, 8 yoki 20 rek’at).
3. Ro’za turlari
- Ramazon ro’zasi (farz).
 - Qazo ro’zasi (o’tgan Ramazon qarzi).
 - Kafforat ro’zasi (62 kun ketma-ket, masalan, qasddan ro’za buzsa).
 - Naflidagi ro’zalar:
 - Arafot kuni (9-zul-hijja),
 - Ashuro (10-muharram),
 - Har oy 13, 14, 15 (oynur kunlari),
 - Dushanba va payshanba,
 - Dovud ro’zasi (bir kun tutib, bir kun ochish).
4. Zakot va sadaqalar
- Zakotul fitr (Ramazon hayitida har bir odam uchun 3–4 kg bug’doy yoki un ekvivalenti).
 - Oddiy zakot (2,5% – oltin, kumush, savdo molida).
 - Ushr (yer hosilidan 10% yoki 5%).
 - Sadaqai joriya, lilloh sadaqa, nafl sadaqalar.
5. Haj va Umra marosimlari (to’liq tartibda)
- Ihrom (ikki parcha oq mato, niyat, talbiya).
 - Tavof (Ka’baning 7 marta aylanib chiqilishi).
 - Say (Safa va Marva o’rtasida 7 marta yugurish).
 - Arafot (9-zul-hijja kuni turgan joy).
 - Muzdalifa (kechasi tosh yig’ish).
 - Rami jamarot (shaytonga tosh otish).
 - Qurbonlik (hayvon so’yish).
 - Soqol olish yoki soch qisqartirish.
 - Vidolashish tavofi.
6. Hayot tsikli marosimlari
- Tug’ilganda: Azon (o’ng qulog’iga), Iqomat (chap qulog’iga), Tahnik (xurmo chaynash), Ism qo’yish (7-kuniga).
 - Aqiyqa (7-kuni 2 qo’y (o’g’il) yoki 1 qo’y (qiz) so’yish, soch olish).
 - Xatna-sunnat (o’g’il bolaga).
 - Nikoh marosimi: Xutbai nikoh, mehr, valima (to’y ziyofati), guvohlar.
 - Janoza va dafn: G’usl, kafan, janoza namoz, qabrga qo’yish, talqin.
 - 3-kun, 7-kun, 40-kun, 1 yillik xotira marosimlari (bid’at hisoblanadi, lekin ko’p joyda bor).
7. Bayram va muhim kunlar marosimlari

- Ramazon hayiti (1-shavvol): takbir aytish, g'usl, eng yaxshi kiyim, hayit namoz, fitr sadaqasi.
 - Qurbon hayiti (10–13-zulhijja): takbir tashriq, qurbonlik, go'sht taqsimlash.
 - Muharram (ayniqsa 10-kun – Ashuro).
 - 12-rabiul-avval (Mavlid an-Nabiy – ba'zi mamlakatlarda nishonlanadi).
 - Laylatul Qadr (Ramazonning oxirgi 10 kechasida, ayniqsa toq kechalar).
 - Mi'roj (27-rajab) va Berat (15-sha'bon) kechalari – nafl ibodat ko'payadi.
8. Duo, zikr va tasbeh marosimlari
- Salovot (Payg'ambarga alayhissalom duo).
 - Istig'for (Astag'firulloh – 100 marta).
 - Tasbeh (Subhanalloh, Alhamdulillah, Allohu akbar – 33 marta).
 - La havla va la quvvata (100 marta).
 - Aurad-e muqarrar (ba'zi shayxlarning maxsus zikrlari: masalan, Naqshbandiya, Qodiriya, Chishtiya tariqatlarida).
9. Jannatga kirish va janoza bilan bog'liq maxsus marosimlar
- O'lim oldidan kalima o'qitish.
 - Mayyitni yuvishda 3, 5 yoki 7 marta suv quyish.
 - Kafan (erkak – 3 parcha, ayol – 5 parcha).
 - Qabrda o'ng yonboshiga qo'yish, yuzni Ka'baga qaratish.
 - Qabr ustiga tosh qo'yish, duo o'qish.
10. Boshqa keng tarqalgan sunnat va nafl marosimlar
- Masjidga o'ng oyoq bilan kirish, chap bilan chiqish.
 - Ovqat oldidan “Bismillah”, keyin “Alhamdulillah”.
 - Uxlayotganda o'ng yonbosh, o'ng qo'l yonoq ostida.
 - Tush ko'rganda chap tarafga tupurish, “A'uzu billahi...” o'qish.
 - Yangi kiyim kiysangiz duo.
 - Uydan chiqayotganda duo, qaytayotganda duo.
- Islom dini – marosim va ma'nolari
- Besh vaqt namoz → Har kuni 5 marta Alloh oldida to'xtab, bandalikni eslatish; vaqtni muqaddaslashtirish; dunyodan uzilish.
 - Ro'za (Ramazon) → Nafsga hukmronlik qilish, och-yalang'ochlar dardini his qilish, taqvo (Allohdan qo'rqish) oshirish.
 - Zakot → Boylikka qullikdan xalos bo'lish, jamiyatdagi ijtimoiy adolat, Alloh yo'lida sarflash.
 - Haj → Butun dunyo musulmonlari bilan tenglik, Ibrohim alayhissalom yo'lini takrorlash, gunohlardan tozalanish.
 - Janoza namoz → O'limni eslatish, o'lgan kishiga oxiratda yordam berish uchun duo.
 - Azoni chaqaloq qulog'iga → Birinchi eshitgan ovozi Allohning ulug'ligi bo'lsin.
 - Qurbonlik → Ibrohim alayhissalomning o'g'lini qurbon qilishga tayyorligini takrorlash, Alloh yo'lida eng aziz narsani fido qilishga tayyorlik.
2. Xristianlik – eng muhim marosim va ma'nolari

- Suvga choʻmdirish (Kreschenie) → Eski gunohkor odam “oʻladi”, yangi, pok odam tiriladi. Iso bilan birga “oʻlim va tirilish”.
- Evxaristiya (non va sharob) → Isoning “Bu mening tanam, bu mening qonim” degan soʻzini toʻgʻridan-toʻgʻri qabul qilish; Iso bilan birlashish.
- Tavba (iqror) → Gunohni ruhoniyl orqali Allohga aytib, kechirim olish; ruhiy shifoxona.
- Oxirgi moy surish → Oʻlim oldidan ruhni oxirgi marta poklash, azobni yengillashtirish.
- Nikoh → Er-xotin “bir tana” boʻlishadi, Iso va cherkov oʻrtasidagi sevgi ramzi.
- Pasxa kechasi (Pravoslavlarda) → Qorongʻu cherkovda bitta shamdan millionlab sham yonadi → “Iso tirildi, oʻlim ustidan gʻalaba!” ramzi.

3. Yahudiyluk – marosim va maʼnolari

- Shabbat (shanba) → Alloh olamni 6 kunda yaratib, 7-kuni dam oldi → odam ham dam olishi kerak, dunyoga “xoʻjayin emas, mehmon” ekanini eslatish.
- Yom Kippur roʻzasi → Yilning eng muqaddas kuni, 25 soat hech narsa yemaslik → gunohlardan toʻliq poklanish, “jonim Allohga qaytdi” holati.
- Pessax (matzo yeyish) → Misrdan shoshilib chiqishganda xamir achimagan → “biz qul edik, Alloh ozod qildi” shukronasi.
- Shofar chalish (Rosh ha-Shana) → Qoʻchqor shoxi ovozi → Ibrohim alayhissalomning oʻgʻli oʻrniga qoʻchqor qurbon qilingani esga olinadi, “Alloh rahmdil” degan signal.
- Sukkada yashash (Sukkot) → Choʻlda 40 yil vaqtinchalik kulbada yashash → hayot vaqtinchalik, faqat Allohga tayan.

4. Buddizm – marosim va maʼnolari

- Buddha haykali oldida taʼzim → Buddani “xudo” emas, “uygʻongan ustoz” sifatida hurmat qilish.
- Meditatsiya → Ongni tinchlantirish, azobning ildizini (istak) yoʻq qilish, nirvanaga yetish.
- Gul, tutatqi, sham qoʻyish (puja) → Hayot vaqtinchalik (gul quriydi), aql oʻtkinchi (tutatqi tutuni tarqaladi), maʼrifat nuri (sham).
- Krematsiya (oʻlikni yoqish) → Tana – faqat vaqtinchalik qobiq, ruh qayta tugʻiladi.
- Mandala yaratib, keyin yoʻq qilish (Tibet buddizmi) → Butun olam – illuziya, hech narsa doimiy emas.

5. Hinduizm – marosim va maʼnolari

- Aarti (olov aylantirish) → Olov orqali ibodat qilish → olov gunohlarni yoqadi, nur beradi.
- Ganga suviga choʻmish → Ganga ona daryosi → gunohlarni yuvib tashlaydi, mokshaga (ozodlikka) yoʻl.
- Krematsiya → Tana 5 elementdan iborat, olov orqali elementlarga qaytadi.
- Upanayana (muqaddas ip bogʻlash) → Bola ikkinchi marta tugʻiladi (ruhiy tugʻilish).

- Tilak (boshga qizil nuqta qo'yish) → Uchinchi ko'z → ma'naviy ko'rish qobiliyati.
6. Zardushtiylik (Parsilar) – marosim va ma'nolari
- Navjote (koshti bog'lash) → Bola yaxshilik va yomonlik o'rtasidagi jangda "yaxshilik tarafini" tanlaydi.
 - Olov oldida ibodat → Olov – Ahura Mazdaning nuri, poklik ramzi; hech qachon o'chmaydi.
 - Jimlik minorasiga (Daxma) qo'yish → Tana yer va suvni iflos qilmasin, parrandalar orqali osmon va havoga qaytsin → tabiatni hurmat.
 - Sizdah Bedar (13-chi kuni tabiatga chiqish) → Yolg'on va yomonlikni tabiatdan uzoqlashtirish.
7. Sikh dini – marosim va ma'nolari
- Amrit marosimi (xalsa bo'lish) → 5 nafar sikh oldida shirin suv ichib, "men o'lsam ham orqaga qaytmayman" deb va'da berish.
 - 5K (kes, kanga, kara, kirpan, kachera) → Har biri tenglik, tozalik, himoya, tayyorlik ramzi.
 - Langar (bepul oshxona) → Har qanday din, kasta odami birgilarda o'tirib ovqatlanadi → tenglikning eng katta ramzi.
8. Shinto (Yaponiya dini) – marosim va ma'nolari
- Torii darvozasi ostidan o'tish → Muqaddas joyga kirish → oddiy dunyodan kami (ruhlar) dunyosiga o'tish.
 - Tuz sepish → Poklanish → yomon ruhlarni quvish.
 - Kagura raqsi → Kami (ruhlar) uchun raqs → ularga xizmat qilish.
9. Qadimgi misrliklar dini (hozir yo'q, lekin mashhur)
- Mumiyalash → Tana saqlansa, ruh (Ka va Ba) qaytib keladi → abadiy hayot.
 - Og'iz ochish marosimi → Mumiyaning og'zi, ko'zi sehrli asbob bilan ochiladi → oxiratda yeb-ichsin, ko'rsin.
10. Bahoiylik (yangi din)
- 9 qirrali yulduz → Barcha dinlarning birligi.
 - 19 kunlik ro'za → Bahoullo tug'ilgan kunidan oldin 19 kun och qolish → ruhiy tozalanish.

XULOSA

Marosim – bu tilning eng qadimiy shakli. So'z yetmagan joyda harakat boshlanadi: bosh egish, suvga cho'mish, olovga qarash, non sindirish, tosh otish, sham yoqish, yerga sajda qilish. Barcha dinlarning marosimlari bir-biridan farq qiladi, lekin agar chuqur qarasangiz – hammasi bir xil hikoyani aytadi. Faqat personajlar, joylar va rekvizitlar boshqacha. Musulmon Ka'bani 7 marta aylanadi → gunohlar tushadi. Xristian non va sharob ichadi → Iso bilan birlashadi. Yahudiy shofar chaladi → Alloh rahmdilligini eshitadi. Buddhist mandalani yaratib yo'q qiladi → hech narsa abadiy emasligini tushunadi. Hindu Gangaga cho'madi → o'tgan hayotlarning gunohi yuviladi. Zardushtiy olov oldida turib duo o'qiydi →

yomonlik yonadi. Sikh langarda non uzatadi → kasta yo'q, hamma bir Shinto torii darvozasidan o'tadi → oddiy dunyodan muqaddas dunyoga kiradi. Marosim hech qachon "faqat harakat" emas. U – vaqtinchalik o'lim va qayta tirilishdir. Har safar namoz o'qiganingizda, cho'mganingizda, ro'za tutganingizda, olov oldida turganingizda – siz kichik o'lim o'tasiz va yangi odam bo'lib tirilasiz. Shuning uchun ham marosimlar hech qachon yo'q bo'lmaydi. Chunki odam o'zini yo'qotishni va yana topishni hech qachon to'xtatmaydi. Oxirgi jumla (butun insoniyatning barcha marosimlari shu gapni aytadi): "Sen bu yerda abadiy emassan. Lekin sen unutib qo'ygan narsang – abadiy."

Foydalanilgan adabiyotlar.

Islom dini. Qur'oni Karim (rasmiy matn) – <https://quran.com>

Xristianlik. **Muqaddas Kitob (Injil, Zabur, Tavrot)** – <https://bible.com>

Yahudiylik. **Tanax (Tauroh, Neviim, Ketuvim)** – <https://www.sefaria.org>

Buddizm. **Pali Tipitaka (Theravada asosiy matni)** – <https://tipitaka.org>

Hinduizm. **Vedalar, Upanishadlar, Bhagavad Gita** – <https://vedabase.io>

Zardushtiylik. **Avesto (Zardushtning muqaddas kitobi)** –

<http://www.avesta.org>

Sikh dini. **Shri Guru Granth Sahib (sikhlarining abadiy guru kitobi)** –

<https://www.srigranth.org>

Shinto. **Kojiki va Nihon Shoki (Yaponiya qadimiy matnlari)**

Bahoiylik. **Kitobi Aqdas (Bahoullohning asosiy kitobi)** –

<https://www.bahai.org/library>

Qadimgi Misr dini. **Pyramid Texts, Coffin Texts, Book of the Dead** –

<https://www.ucl.ac.uk/museums-static/digitalegypt>

